

SHRNUTÍ VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2018

Makroekonomická situace	Hrubý domácí produkt pokračoval pátým rokem v růstu, ovšem s mírným snížením meziroční dynamiky na 2,9 %, což bylo 1 p.b. nad průměrem v EU. Hlavními prorůstovými faktory byly investice do fixního kapitálu a také výdaje na konečnou spotřebu. Z hlediska cenového vývoje došlo k návratu tempa růstu průměrné výše spotřebitelských cen blíže k 2% inflačnímu cíli ČNB, a to na hodnotu 2,1 %. Míra nezaměstnanosti činila 2,3 %, a byla tak opět nejnižší v celé EU, navíc hluboko pod unijním průměrem (6,6 %).
Měnová politika a devizový trh	ČNB přistoupila celkem k pěti zvýšením měnověpolitických sazeb. Dvoutýdenní reposazba ke konci roku činila 1,75 % p.a. Česká koruna vůči euru udržela tempo apreciacie jako v roce 2017 (o 2,6 %) a posílila na průměrných 25,6 CZK/EUR.
Umístění prostředků na finančním trhu	Celkový objem prostředků umístěných na finančním trhu vzrostl o 5,3 % na 6,45 bil. Kč, což v horizontu posledních 5 let představovalo mírně podprůměrné tempo růstu. Nejvyšší relativní nárůst objemu prostředků, a to o 8,0 %, zaznamenaly penzijní fondy. V absolutním vyjádření se meziročně nejvíce zvýšily opět vklady u úvěrových institucí (o 273,4 mld. Kč) a zůstaly nejvýznamnější položkou s podílem 69,2 %.
Struktura úspor domácností	Úspory domácností umístěné v rámci produktů zprostředkovatelského finančního trhu vzrostly o 6,5 % a dosáhly 3,72 bil. Kč. Největší meziroční absolutní nárůst vykázaly opět netermínované vklady, které tak pokračovaly v dlouhodobém navyšování svého podílu na celkových úsporách domácností (na 51,8 %). Naopak setrvale klesalo zastoupení stavebního spoření (na 9,5 %).
Zadlužení domácností	Zadlužení domácností třetí rok za sebou meziročně vzrostlo o přibližně 7 %, a to na téměř 1,7 bil. Kč. Dlouhodobě nejvýznamnější podíl (73 %) zaujímaly úvěry na bydlení. Navzdory růstu zůstalo zadlužení tuzemských domácností vztahované k HDP ve srovnání se zbytkem EU stále relativně nízké (31,0 % HDP).
Subjekty finančního trhu	V počtech subjektů na finančním trhu došlo pouze k dílčím změnám, které neměly vliv na jeho celkovou strukturu. V hlavním sektoru úvěrových institucí došlo k transformaci Moravského peněžního Ústavu – spořitelní družstvo na TRINITY BANK a.s. a činnost zahájily čtyři pobočky zahraničních bank, z toho jedna z jiného než členského státu EU (Bank of Communications Co., Ltd., Prague Branch odštěpný závod). V sektoru pojišťoven byla ke konci roku završena fúze dvou subjektů z holdingu Vienna Insurance Group AG. V závěru roku byl zahájen proces tzv. přelicencování zprostředkovatelů pojištění, který by měl po dokončení výrazně redukovat jejich počty i strukturu.
Bankovní sektor	Bankovní sektor opět zaznamenal růst a potvrdil svoje dominantní postavení a stabilitu. Celkový objem aktiv bankovního sektoru včetně stavebních spořitelů snížil dynamiku růstu, když vzrostl o 3,8 % na 7,33 bil. Kč. Celkový kapitálový poměr mírně vzrostl na 19,6 %, a je tak nadále vysoko nad regulačním minimem, přičemž za posledních 6 let vzrostl o 3,2 p.b. Naopak podíl úvěrů v selhání opět klesl, a to na nejnižší hodnotu (3,2 %) za posledních 10 let. Hospodářský výsledek sektoru před zdaněním se zvýšil o 9,1 % a také vykázal rekordní hodnotu, a to 98,5 mld. Kč.
Úrokové sazby	Postupné zvyšování měnověpolitické sazby ČNB se podstatněji neprojevovalo v nárůstu průměrných tržních úrokových sazeb u klientských vkladů ani úvěrů, a tyto sazby tak i nadále vykazovaly dlouhodobě nízké hodnoty. U vkladů přetrvávalo nižší průměrné úročení u nefinančních podniků (0,1 % p.a.) ve srovnání s domácnostmi (0,3 % p.a.). Průměrné úročení úvěrů domácnostem pokleslo na 3,8 % p.a., naopak u nefinančních podniků mírně vzrostlo na 3,1 % p.a.
Vklady a úvěry	Objem klientských bankovních vkladů vzrostl o 6,6 % na 4,4 bil. Kč. Klientské bankovní úvěry rostly podobným tempem (o 7,2 %) a na konci roku dosáhly objemu 3,3 bil. Kč. Ve střednědobém pohledu (od konce roku 2013) pak klientské vklady vzrostly o 32 % a úvěry o 33 %. Poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům v bankovním sektoru

činil 134,5 %, přičemž od konce roku 2009 se udržoval nad úrovní 120 % a v rámci EU patřila k nejvyšším.

Hypoteční trh

Hypoteční trh zažil z pohledu zájmu klientů další silný rok. Objem nových úvěrů na bytové nemovitosti poskytnutých obyvatelstvu dosáhl rekordních 278,7 mld. Kč, z toho čistě nové úvěry tvořily 167,5 mld. Kč. Meziročně došlo k poklesu podílu nových úvěrů s fixací od 1 roku do 5 let ve prospěch delších fixací. Domácnosti ke konci roku dlužily na hypotečních úvěrech na bytové nemovitosti 1,13 bil. Kč, což znamenalo pokračování tempa silného 9% růstu již tři roky za sebou.

Stavební spořitelny

Stavební spořitelny uzavřely 422 tis. smluv o stavebním spoření (nárůst o 13,8 %) a poskytly 67,4 mld. Kč nových úvěrů (nárůst o 21,9 %), což bylo nejvíce za 10 let. Mezi nově poskytnutými úvěry opět zcela dominovaly překlenovací úvěry. Celkový objem úvěrů od stavebních spořitelien dosáhl své nejvyšší hodnoty za posledních 6 let, a to 262,9 mld. Kč, když meziročně vzrostl o 7,0 %. Celková naspořená částka účastníků stavebního spoření se snížila o 1,1 % na 355,0 mld. Kč. Státní podpora setrvala na hodnotě 3,9 mld. Kč z předešlého roku.

Družstevní záložny

Celková bilanční suma sektoru spořitelních a úvěrních družstev meziročně poklesla o 12,3 % na 20,2 mld. Kč a tvořila jen 0,3 % aktiv všech úvěrových institucí. Nabytím účinnosti dříve přijatých regulatorních opatření došlo k poklesu členů družstevních záložen o 9 tis. na cca 22 tis. osob a ke snížení objemu vkladů o 16,1 % na 15,9 mld. Kč. Ukazatel celkového kapitálového poměru dosáhl své historicky nejvyšší hodnoty 21,4 %. Podíl nevýkonných úvěrů k celkovým úvěrům se zvýšil o 3,1 p.b. na 22,8 %.

Nebankovní poskytovatelé financování

Sektor nebankovních poskytovatelů financování vykázal třetí rok po sobě růst bilanční sumy, meziročně o 3,5 %, na konečných 426,5 mld. Kč, což však byla nižší dynamika než v bankovním sektoru. Objem poskytnutých půjček rostl obdobným tempem jako bilanční suma (o 4,0 %) a dosáhl 318,6 mld. Kč, přičemž podíl půjček vůči celkovým aktivům přesáhl 70 % a v posledních čtyřech letech se téměř nezměnil.

Regulovaný a mimoburzovní trh

Hlavní český akciový index PX během roku klesl o 8,5 % na 987 bodů, když se v něm na konci roku odrazil pokles akciových trhů ve světě. Naproti tomu objem burzovních obchodů mírně vzrostl o 6,7 % na 152,0 mld. Kč.

Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv

Pokles cen aktiv na světových finančních trzích ke konci roku se projevil i v sektoru obchodníků s cennými papíry. Mírně klesl objem zákaznického majetku o 7,6 % na 4,3 bil. Kč i obhospodařovaných prostředků o 13,9 % na 770,6 mld. Kč. Z hlediska struktury alokace tvořily nejnámennější část i nadále dluhové cenné papíry a cenné papíry kolektivního investování. Objem majetku svěřený správcům aktiv mírně klesl o 0,7 % na celkových 1,37 bil. Kč.

Investiční fondy

Objem obhospodařovaného majetku ve fondech vzrostl o 10,1 mld. Kč (1,7 %) na 596,8 mld. Kč, a to díky růstu fondů kvalifikovaných investorů o 20,6 mld. Kč (20,0 %) na 123,8 mld. Kč. Objem prostředků ve fondech kolektivního investování naopak klesl o 10,6 mld. Kč (o 2,2 %) na 472,9 mld. Kč. Z hlediska umístění prostředků do jednotlivých druhů podílových fondů dominovaly opět smíšené fondy, a to jak u domácích (cca 41 %), tak zahraničních fondů (cca 35 %).

Pojišťovny

Hrubé předepsané pojistné vzrostlo o 2,8 % na 155,0 mld. Kč, když veškerý růst připadl na neživotní pojištění (o 6,0 %). Naopak u životního pojištění pokračoval šestiletý sestupný trend, s meziročním poklesem o 2,4 %. V celém sektoru došlo k úbytku počtu celkových (o 1,6 %), ale i nově uzavřených pojistných smluv (o 1,0 %). Příznivé klimatické podmínky přispěly k poklesu hrubé výše nákladů na pojistná plnění o 4,4 %, což se promítlo do ekonomických výsledků pojistného sektoru. Celková tvorba zisku před zdaněním dosáhla 18,0 mld. Kč, přičemž se jednalo o nejlepší výsledek ve sledovaném období od roku 2013.

Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

Prostředky účastníků v transformovaných a účastnických fondech ve III. penzijním pilíři dosáhly celkové výše 447,1 mld. Kč poté, co vzrostly o 8,0 %. Počet účastníků sice meziročně poklesl o cca 16 tis. na 4,45 mil. osob, ale ve 4. čtvrtletí 2018 došlo k prvnímu, i když pouze velmi drobnému mezičtvrtletnímu růstu celkového počtu účastníků od začátku roku 2013. Průměrný měsíční účastnický příspěvek vzrostl v rámci penzijního připojištění na 680 Kč a v případě doplňkového penzijního spoření na 790 Kč. Podíl účastníků s příspěvkem zaměstnavatele dosáhl úrovně před finanční krizí (21,9 %) a zvýšil se i průměrný měsíční příspěvek zaměstnavatele, a to jak u transformovaných fondů (na 877 Kč), tak u účastnických fondů (na 973 Kč). Celková přímá státní podpora vyplacená účastníkům III. penzijního pilíře mírně vzrostla na 7,0 mld. Kč.

Legislativa finančního trhu

Byl přijat nový zákon o distribuci pojištění a zajištění, novela zákona o ČNB, novela zákona o dluhopisech a novela zákona o směnářské činnosti. Na evropské úrovni zůstaly prioritními tématy snižování rizik v bankovním sektoru EU, revize Evropského systému dohledu nad finančním trhem a vytváření unie kapitálových trhů, kde byly předloženy návrhy zejména k revizi právní úpravy obchodníků s cennými papíry, udržitelnému financování a krytým dluhopisům. Byly též přijaty legislativní akty v souvislosti s Brexitem, zejména rozhodnutí ve vztahu k ústředním protistranám.